

Др Мирослав Милосављевић*

УДК: 347.72(497.11) (094.5)

Примљено: 28.03.2012.

Прегледни научни чланак

КРИТИЧКИ ОСВРТ НА ЗАКОН О ПРИВРЕДНИМ ДРУШТВИМА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИЗ 2011. ГОДИНЕ

Средином прошле године усвојен је нови Закон о привредним друштвима Републике Србије, као бићан правни акт за рад и пословање привреде. Закон представља наставак услашавања наше законске регулативе са прописима Европске уније и савременим решењима из ујоредној права, као и са другим законима који су донети у Републици Србији. У раду је анализирана најзначајнија нова законска регулатива и инсистујући и указано је на њихова добра и лоша решења, као и могућности примене у свакодневној пословној пракси. Такође, указано је и на обавезе привредних субјеката које су проистекле из Закона, као и на последице које следе ако се те обавезе не испуне.

Кључне речи: Закон, привредна друштва, предузетник, управљање, повезивање.

У В О Д

Народна Скупштина Република Србије, на предлог Владе, усвојила је нови Закон о привредним друштвима. Закон је објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“, број 36/11 од 27. маја 2011. године. Почетком примене овог закона, престао је да важи Закон о привредним друштвима из 2004.године и Закон о приватним предузетницима из 1989. године.

С обзиром, да је претходни Закон о привредним друштвима усвојен 2004. године и да је од тада протекло мање од осам година, поставља се оправдано питање да ли је било потребно доносити нови Закон који дерогира претходни

* Факултет за правне и пословне студије у Новом Саду

Закон који до краја и у потпуности није заживео у пракси, нити је показао све своје ефекте.

Закон о привредним друштвима из 2004. године написала је еминентна група домаћих експерата из области привредног права, уз консултације стручњака из иностранства, и исти је представљао значајан корак ка усаглашавању нашег привредног законодавства са регулативом Европске уније и зато престанак његовог важења захтева озбиљну анализу новог Закона о привредним друштвима, као и критички осврт који ће указати која су то нова решења садржана у Закону и која, евентуално, квалитетније регулишу област привредних друштава и који ће бити претпостављени ефекти.

1. НАЗИВ ЗАКОНА

Законодавац се определио да новим Законом о привредним друштвима регулише материју привредних друштава и материју предузетника једним законом. До сада то није био случај с обзиром да је предузетништво било регулисано посебним Законом о приватним предузетницима¹

Дакле, регулише се предузетник као физичко лице које обавља привредну делатност, који није правно лице а још мање привредно друштво.

Из наведених разлога усвојени Закон је могао да носи назив Закон о привредним субјектима, с обзиром да израз субјект, као генерични израз, поред привредних друштава обухвата и предузетника.

2. НАЈЗНАЧАЈНИЈЕ ПРОМЕНЕ (НОВИНЕ) КОЈЕ ДОНОСИ ЗАКОН

2.1. У ОСНОВНИМ ОДРЕДБАМА

По питању **делатности**, у Закону је утврђено да привредно друштво може обављати претежну делатност, као и све друге делатности које нису законом забрањене, независно од тога да ли су одређене оснивачким актом, односно статутом. Привредна друштва региструју само једну делатност као претежну делатност, али имају право да обављају и све друге делатности за које се не захтева посебно одобрење.

¹ Закон је објављен у основном тексту у „Службени гласник СРС”, бр. 54/89 и др.

Са разлогом се поставља питање, да ли привредно друштво може да обавља и неке делатности које нису предвиђене Уредбом о класификацији делатности,² а које нису законом забрањене. Из законске формулације произилази да за то не би било никаквих сметњи³. Према томе, можемо схватити, да Листа скраћених назива класификације делатности (која је саставни део Уредбе) није коначан списак делатности са којима привредни субјект може да се бави. Ипак, када би таква делатност постојала она се не би могла уписати у Регистар привредних субјеката јер нема одговарајућу шифру сектора, области, гране и групе.

Чланом 7. новог Закона о привредним друштвима се беспотребно регулише **надлежност судова** у споровима који су покренути на основу овог закона. Ово није добро с обзиром да је законом, којим се уређује надлежност судова, питање надлежности регулише јасно и недвосмислено а оваквим начином регулисања уноси се конфузија у наше процено право.

Чланом 11. Закона, утврђено је да су акционарска друштва обавезна да, поред оснивачког акта кога имају сва привредна друштва, донесе и **статут**. **Оснивачки акт** свих привредних друштава, у току њиховог постојања, могу се мењати осим оснивачког акта акционарског друштва који се не мења. Функција оснивачког акта акционарског друштва је да се уреди односи у време оснивања друштва и касније не производи правно дејство, с обзиром да је испунио своју функцију. Статут се може мењати и да на тај начин прати измене и допуне прописа који регулишу област акционарског друштва, као и динамику његовог развоја. Захтев да сва акционарска друштва имају статут, намеће обавезу да она донесу свој статут, те да уколико су га већ донела на основу претходног Закона о привредним друштвима из 2004. године,⁴ исте усагласе са законом о привредним друштвима из 2011. године

У делу Закона о привредним друштвима под насловом „**Уговори у вези са друштвом**“⁵ чланови привредног друштва могу да закључе уговор са једним или са више чланова истог друштва којим се регулишу њихови међусобни односи у вези са друштвом. Уговор чланова друштва има облигационоправни, а не

² Уредба је објављена у "Службеном гласнику РС", бр. 54/10.

³ Члан 4. Закона о привредним друштвима из 2011. године.

⁴ У Закону о привредним друштвима из 2004. године акционарско друштво је могло донети статут.

⁵ У Закону о привредним друштвима из 2004. године (који је престао да важи) постојао је идентичан институт „Уговори чланова“.

статусни карактер и на овај начин је уклоњена несигурност у вези са правним дејством тог акта на трећа лица.

У новом Закону о привредним друштвима регулисан је институт „пробијања правне личности“, када командитор, члан друштва са ограниченом одговорношћу и акционар злоупотребе права о ограниченој одговорности, којом приликом се набрајају, нарочито, четири разлога за пробијање правне личности.⁶ Формулација „нарочито“ ствара дилему и забуну које се огледају у томе да ли се ради о набрајању разлога ради примера, а да разлози могу бити и неки други оправдани случајеви или је то немогуће. Сматрамо да уколико би се, због формулације „нарочито“, прихватио став да то могу бити и други случајеви који нису наведени у Закону, тада би дошло до могуће злоупотребе у пракси. Из наведених разлога било би оправдано да се из закона брише реч „нарочито“.

Што се **заступника привредног друштва** тиче, постоји неколико новина које одступају од свих досадашњих законских решења. Уводи се законски (статутарни) заступник што уноси конфузију у институт заступника. Наиме, у члану 31. Закона о привредним друштвима законски (статутарни) заступници друштва су лица која су законом као таква одређена за сваки поједини облик друштва. Законом се даље утврђује да је у **ортачком друштву** сваки ортак овлашћен да самостално заступа друштво, ако уговором о оснивању није другачије одређено.⁷ На **командитно друштво** примењују се одредбе Закона које регулишу ортакско друштво, тако да комплементари имају статус ортака ортакског друштва, према томе изводимо закључак да су заступници сви комплементари. На овај начин компликује се одређивање заступника и код људи који изванредно добро познају ову материју а да не говоримо шта ће се десити у примени овог Закона од стране пословних људи. Ситуацију још више компликује аналогна примена на командитно друштво део одредбе члана 111. став 1, која гласи: “ако уговором о оснивању није другачије одређено“, којом приликом се у оснивачки акт унесе могућност да заступник командитног друштва буде командитор, што ће у потпуности нарушити дух и суштину командитног друштва. Десиће се да се привредна друштва, у великој мери, разликују само по називу а не и по суштини. Ипак, нејасноће које проистичу из формулације о аналогној примени прописа исправљају се чланом 131. Закона у коме је утврђено да комплементари воде

⁶ Члан 18. Закона.

⁷ Члан 111. Закона

послове друштва и затупају га, а да командитори не могу водити послове друштва нити га заступати.

Даље, у члану 221. Закона о привредним друштвима утврђено је да командитно друштво према трећим лицима заступа директор, односно директори ако их има више. Овде, опет, постоји једно лоше решење у ставу 4. које гласи: “Ако друштво остане без директора, до именовање директора изјаве воље упућене било ком члану надзорног одбора, ако постоји, односно **било ком члану друштва**, ако друштво нема надзорни одбор, обавезује друштво“. Лоше је то што изјава воље, рецимо примера ради, од стране пословног партнера у случају прихватања понуде за закључење уговора или у вези неког другог правног посла, која се упути било ком члану командитног друштва које има више стотина чланова, изазваће велики проблем у пословном односу. Нарочито ће бити проблема уколико та изјава буде дата командитору, који са истом из објективних разлога не поступи адекватно и то изазове штету командитном друштву.

Код **акционарског друштва** заступање је постављено још компликованије. Наиме, у члану 388. Закона утврђено је да постоје извршни директори⁸ и они су законски заступници друштва. На друштво које има једног или два директора, сходно се примењују одредбе о одбору директора.⁹ Директори могу именовати једног од извршних директора овлашћених за заступање за генералног директора, те је логично да и генерални директор заступа друштво. У Закону није утврђено ко ће заступати друштво и шта ће се десити ако је оно остало без директора и исти не буде изабран у редовном поступку а акционар или друго заинтересовано лице из члана 397. Закона не тражи да суд у ванпарничном поступку постави привременог заступника друштва.

Код дводомног управљања, на питања која се односе на надлежност извршних директора сходно се примењују одредбе члана 388. Закона о привредним друштвима, ако овим чланом није другачије одређено.

Новина код заступања је што привредно друштво може **да заступа и друштво** које је регистровано у Републици Србији. У Закону о привредним друштвима не наводи се о којим друштвима је реч, тако да не знамо да ли се ради о привредним друштвима, грађанским друштвима (пензионерским, синдикалним,

⁸ Ако друштво има три или више директора, они чине одбор директора друштва (члан 383. став2).

⁹ Члан 383. закона о привредним друштвима из 2011. године.

спортским итд) и сл, осим да се региструје у складу са законом о регистрацији, без навођење о којој је регистрацији је реч.

У Закону о привредним друштвима, по први пут, постоје одредбе о „**пуномоћницима по запослењу**“. Идентичне одредбе садржане су у члану 98. Закона о облигационим односима из 1978. године и које гласе:“ Лица која раде на таквим пословима чије је обављање везано за закључење и испуњење одређених уговора, као што су продавци у продавницама, лица која обављају одређене услуге у угоститељству, лица на пословима шалтерске службе у пошти, у банци и сл. овлашћени су самим тим на закључење и испуњење тих уговора.“ Сматрамо да није било потребно уносити одредбе о „пуномоћницима по запослењу“, пошто је ова област већ била регулисана на адекватан начин а иста ће бити уређена у будућем Грађанском законика Републике Србије и то на свеобухватнији и далеко бољи начин.

У Закону и даље постоји **институт прокуре** и чини нам се да све варијације које се појављују у њеном регулисању могу да доведу до проблема у њеној примени, а што ће даље довести до правне несигурности . Наиме, у члану 37. ставу 3. утврђено је да правни послови и правне радње које предузимају прокуристи су пуноважни уз изричиту сагласност свих прокуриста, а зати одмах у том истом ставу се, беспотребно, ублажава овај процедурални захтев и омогућује се и сагласност неког мањег броја прокуриста (ако је то наведено у прокури). Ово одступа од основног принципа да је прокура веома јасан и прецизан облик заступања који је до краја утврђен закон, без великих могућности да се аутономно уређује на другачији начин. У члану 41. ставу 1. Закона утврђено је да сви они који заступају привредно друштво одговарају за штету коју нанесу друштву прекорачењем овлашћења, да би у ставу 2. истог члана направљен изузетак који ослобађа од одговорности за причињену штету ако су њихове штетне радње накнадно одобрене од стране надлежног органа друштва. Ово омогућује веома широку злоупотребу у пракси.

Чланом 47. и 48. Закона предвиђено је да се у оснивачком актом, односно статутом акционарског друштва може предвидети и обавеза плаћања **уговорне казне** у случају неблагоприятног извршења, односно неизвршења обавеза неновчаних улога. Ово је непотребно, с обзиром да је оваква могућност предвиђена чланом 270. Закона о облигационим односима из 1978. године

Законом се утврђује **нето имовина** (капитал) друштва као разлика између вредности имовине и обавеза друштва, док основни (регистровани) капитал друштва је новчана вредност уписаних улога чланова друштва у друштво која је регистрована у складу са законом о регистрацији.

2.2. КОД ПРЕДУЗЕТНИКА

Најзначајнија новина у односу на досадашња решења јесте да се више не могу оснивати ортачке радње, као облик обављања предузетничке делатности. Постојеће ортачке радње могу пословати, по претходним законским прописима, до 1. јануара 2013. године.

После наведеног рока власници постојећих ортачких радњи дужни су да своју форму обављања делатности **промене у правну форму привредног друштва**, тј. у ортако или командитно друштво или друштво са ограниченом одговорношћу, односно у акционарско друштво. Ово усклађивање се мора извршити најкасније до 1. марта 2013. године.

Уколико власници постојећих ортачких радњи не пријаве промену правне форме Агенцији за привредне регистре, регистратор који води регистар привредних субјеката, по службеној дужности, ће их превести у правну форму ортачког друштва. Дакле, уколико дође до прекорачења рока који је утврђен за усаглашавање правне форме ортачког друштва са законом, власник радње више нема утицаја на избор форме привредног друштва. У оваквој ситуације власник ортачког друштва у које је преведена ортачка радња, може да мења правну форму друштва само по редовној процедури која је за то предвиђена у Закону о привредним друштвима. Ипак, у крајњем исходу, власник ортачког друштва ће морати, нормативно и организационо, да усагласи ортачко друштво са Законом, о чему у Закону о привредном друштву из 2011. године нема ни речи.

Предузетник, по новом закону, може обављати делатност и изван седишта. Предузетник може писаним овлашћењем да повери пословођење пословно способном физичком лицу које мора бити у радном односу код предузетника.

2.3. У ОРТАЧКОМ ДРУШТВУ

Уговор ортака, који је предвиђен чланом 15. Закона о привредним друштвима, са којим се регулишу њихови међусобни односи у друштву, **закључују обавезно сви ортаци** у ортачком друштву, као и комплементари у командитном друштву. Овде постоји одступање од правила које се примењује на друштво са ограниченом одговорношћу и акционарско друштво, а које гласи да: „чланови привредног друштва могу да закључе уговор са једним или са више чланова истог друштва којим се регулишу њихови међусобни односи у вези са друштвом“

Из тога, како је Законом уређен начин преноса удела, види се да је ортачко друштво **затворено друштво**, са ограниченом могућношћу да у њега уђе као ортак неко ко је непожељан за већ постојеће ортаке. Ову констатацију потврђује чињеница да ортак не може без сагласности осталих ортака да пренесе или заложи уделе трећем лицу, те да уколико не добије потребну сагласност може иступити из друштва уз одговарајућу накнаду, док се његови удели расподељују на преостале ортаке. Решење је разумљиво ако се има у виду чињеница да је ортачко друштво чврсто везано за лична својства ортака (пријатељске и родбинске везе оснивача, добро међусобно познавање ортака и сл.) и да сви ортаци одговарају за обавезе друштва и својом личном имовином коју нису унели у друштво.

Законом је утврђено да се **удели преносе писаним уговором** који је закључен између преносиоца и стицаоца, чији се потписи оверавају у складу са законом. На овај начин се, у великој мери, избегава могућност злоупотребе.

Законом о привредним друштвима предвиђена је могућност да ортачко друштво престане путем тзв „**Судске ликвидације**“. На основу тужбе заинтересованог ортака, суд доноси одлуку о покретању поступка ликвидације уколико постоје разлози који су наведени у Закону.¹⁰ На овај начин се отвара нова могућност за спровођења поступка ликвидације, што је добро решење, пошто не зависи од воље и одлуке самог ортачког друштва, односно ортака који често због својих личних интереса не дозвољавају отварање поступка ликвидације, на који начин би се заштитили интереси других ортака.

¹⁰ У члану 118. Закона о привредним друштвима из 2011. године, као оправдани разлози за покретање поступка ликвидације наведено је: да је ортак, са намером или грубом непажњом, повредио своју обавезу према друштву или другим ортацима, што је имало утицаја на пословање друштва и да није могуће да друштво настави пословање, а да то пословање буде у складу са законом и уговором о оснивању.

Одредбе о **наслеђивању ортачког удела** конципиране су компликовано. Утврђено је да се удели не наслеђују већ се распоређују на остале ортаке, осим ако није уговором одређено да друштво наставља пословање са наследницима (уколико се са тим сагласе наследници). Наследници могу тражити да ортачко друштво настави да послује у форми командитног друштва у коме би они били командитори. Уколико се постојећи ортаци и наследници не сагласе око наставка даљег рада, ортаци могу иступити из ортачког друштва.

Мишљења смо да је наведено решење лоше, пошто се ради о „затвореном“ привредном друштву са логичном последицом да се удели не би могли наслеђивати, већ да је неопходно наследницима исплатити правичну накнаду. Не постоји потреба да наследници својим разним захтевима, које им омогућује овај Закон, (промена правне форме друштва) ремеће ток пословања.

У Закону је предвиђена могућност да поверилац који има доспело потраживање према ортаку, по основу правноснажне и извршне пресуде, може у писаној форми да захтева од друштва исплату у новцу у висини коју би ортак примио у случају ликвидације друштва. Ова новина је уведена да би се заштитили повериоци.

2.4. У КОМАНДИТНОМ ДРУШТВУ

Код командитног друштва нема неких нових решења, већ се примењују одредбе Закона које се односе на ортачко друштво, као што су: одредбе о евиденцији података о члановима друштва, улозима и уделима, подели добити, преносу удела, као и престанак командитног друштва.

2.5. У ДРУШТВУ СА ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ

Чланом 141. став 2. утврђено је да: „Ако оснивачки акт не садржи одредбе о надлежностима органа друштва, органи друштва имају надлежности предвиђене Законом о привредним друштвима“. Дакле, ради се о диспозитивним законским нормама са којима се утврђује **надлежност органа** друштва са ограниченом одговорношћу, што није добро из неколико разлога. Овакво решење може довести до тога да се оснивачким актом утврде надлежности органа које по природи ствари њима не припадају и на тај начин доведу до конфузије у раду и пословању

друштва. Сматрамо, да је требало утврдити део надлежности органа императивним нормама, које одражавају дух и суштину тог органа, док је други део надлежности могао да буде препуштен аутономном креирању привредног друштва.

Чланство у друштву са ограниченом одговорношћу стиче се регистрацијом у Регистар привредних субјеката кога води Агенција за привредне регистре, а не уписом у књигу удела, како је то било по претходном закону. На овај начин је појачана правна сигурност када је у питању идентификација чланова друштва.

Смањен је **минимални новчани основни капитал** друштва са ограниченом одговорношћу на 100 динара и укинута је обавеза уплате минималног новчаног основног капитала пре регистрације. Не стоје тврдње, да ће ово значајно убрзати и олакшати процедуру отпочињања пословања, с обзиром да се ради о врло малом износу основног капитала који није проблем уплатити. Овако ниско одређен минимални основни капитал друштва не служи сврси основног капитала, тј. да буде гаранција у пословању и измирењу преузетих обавеза према повериоцима, већ ће довести до тога да свако може основати друштво са о ограниченом одговорношћу, ући у пословне подухвате, преузети обавезе а потом може да банкротира без икаквих последица. Дакле, овакво законско решење ће довести до слабљења пословне дисциплине и хаоса у пословању. Зато сматрамо да је минимални основни капитал морао бити многоструко већи..

Законом је прописано да се основни капитал друштва **исказује у динарима**, што је у сагласности са прописима који регулишу рачуноводство и ревизију. Неновчани улози у друштву са ограниченом одговорношћу могу бити само у стварима и правима а не у раду и услугама.

Новину, у односу на досадашња законска решења, представља **устројство новог начина управљања**, које може бити организовано као једнодомно¹¹ и дводомно¹². Код једнодомног управљања органи друштва су скупштина и један или више директора, док код дводомног управљања органи су скупштина,

¹¹ Назива се још монистички или једнослојан модел управљања.

¹² Зове се и дуалистички или двослојан модел управљања.

надзорни одбор и један или више директора¹³. Привредно друштво одређује оснивачким актом модел управљања.

Закон о привредним друштвима и сувише детаљно регулише процедурална питања у вези са радом скупштине, као што су сазивање седница, место њиховог одржавања, начин рада скупштине, вођење и садржину записника, начин гласања и др. Ова питања треба регулисати у Пословнику о раду скупштине а не Законом.

Друштво може имати **једног или више директора**. Директора именује скупштина (код једнодомног система управљања), односно надзорни одбор (ако је дводомно управљање).

Веома је компликовано постављена **надлежност органа** друштва са ограниченом одговорношћу. Чланом 224. став 4. прописано је: “У друштву у коме је управљање једнодомно, директори обављају све послове који нису у надлежности скупштине,” док је у ставу 5. утврђено следеће: “У друштву у коме је управљање дводомно, директори обављају све послове који нису у надлежности скупштине.и надзорног одбора“ Ово још више компликује могућност да се оснивачким актом може проширивати надлежност скупштине. На овај начин се брише јасна разлика која мора да постоји између функција ових органа: на функцију власника капитала, функцију управљања радом и пословањем и надзорном функцијом.

Још једном наглашавамо проблем који ће настати применом члана 221. став 4. који омогућава да када друштво остане без директора, до именовања директора, изјаве воље „упућене“ било ком члану командитног друштва, обавезује друштво. Ово ће нарочито бити проблем код оних друштава која имају велики број чланова друштва. Поставља се питање како доказати да је неки члан друштва стварно примио упућену понуду, друго да ли је члан друштва објективно у ситуацији (због болести, одсутности и сл.) да исту проследи даље надлежним органима друштва на одлучивање по тој понуди, а посебан је проблем ако је понуда везана за рок, те протеком рока изазове настанак штете за друштво.

Законом је утврђено да се питања из надлежности надзорног одбора не могу пренети на директоре друштва.¹⁴ Ова формулација указује да се надлежност надзорног одбора може пренети на скупштину друштва, што није добро пошто

¹³ У земљама англосаксонског правног система карактеристичан је једнодомни систем управљања, док је у земљама континенталног правног система доминантан дводомни систем управљања.

¹⁴ Члан 232. став 3. Закона о привредним друштвима из 2011. године.

слаби одговорност органа друштва, у овом случају надзорног одбора, који треба да буде, по свом начину деловања, професионални и стручни орган који може успешно да решава сва питања из своје надлежности, а не кад год то није у могућности да тражи од скупштине да га она реши.

2.6. У АКЦИОНАРСКОМ ДРУШТВУ

Већ смо истакли да акционарско друштво има **статут који је обавезан** општи акт са којим се утврђују најзначајнији елементи из области рада и пословања. Статут, зависно од потребе, може се мењати у току постојања друштва.

Новина, у односу на сва досадашња законска решења, јесте да акционари приликом оснивања акционарског друштва потписују први статут друштва.

Акционарско друштво је дужно да најмање једном годишње изврши измене и допуне статута ради усклађивање података о висини уписаног и уплаћеног основног капитала, као и податке о броју и укупној номиналној вредности одобрених акција, ако постоје, као и битне елементе издатих акција сваке врсте и класе.¹⁵

Код акционарског друштва не постоји више подела на отворено и затворено акционарско друштво, већ се у новом закону отворена акционарска друштва зову **јавна акционарска друштва** а затворена носе назив **акционарска друштва**.

Основни капитал акционарског друштва је исказан у динарима и износи 3 милиона динара, док је најмања номинална вредност једне акције 100 динара.¹⁶ Овакво решење је добро с обзиром да је званично средство плаћања код нас динар а не евро, у коме је по ранијем закону био исказан основни капитал.¹⁷ Ово захтева да досадашња затворена акционарска друштва ускладе свој основни капитал и увећају га са 10.000 евра динарске противвредности на 3 милиона динара.

Улог у акционарско друштво може бити у новцу, стварима и прави и не може бити у извршеном раду и услугама друштву.

¹⁵ Члан 246. став 1. тачка 3. и 4. Закона о привредним друштвима из 2011. године.

¹⁶ Члан 258. и 293. Закона о привредним друштвима из 2011. године

¹⁷ Према прописима Европске уније минимални основни капитал је 25.000 евра.

Пренос акција у нејавним акционарским друштвима врши се слободно уговором у писаној форми и потписи уговорних страна се оверавају у складу са законом. Слобода преноса може се ограничити правом прече куповине или претходном сагласношћу осталих акционара, уколико је то предвиђено статутом друштва. Пренос акција јавног акционарског друштва врши се у складу са законом којим се уређује тржиште капитала.¹⁸

Акционарско друштво се може одредити за једнодомно и дводомно управљање.

У **једнодомном систему** управљања, **директор не може бити** лице: које је директор или члан надзорног одбора у више од пет друштава.¹⁹ Овакво решење није добро пошто једно лице објективно, није у могућности да се бави озбиљно и савесно пословима управљања и надзора у привредним друштвима и може више да штети, него користи друштву. Треба стварати професионалне управљаче, али не на овај начин. Ако друштво има три или више директора, они чине **одбор** директора друштва. Јавно акционарско друштво има одбор директора, који се састоји од најмање три директора. Директори могу бити **извршни и неизвршни** и ако друштво има мање од три директора, сваки од њих је извршни. Јавно акционарско друштво мора имати неизвршне директоре, чији број мора бити већи од броја извршних директора. Директори могу именовати једног од извршних директора овлашћених за заступање друштва за **генералног директора**. Јавно акционарско друштво има најмање једног неизвршног директора који је истовремено и независан од друштва (независни директор)²⁰.

У **дводомном систему** управљања утврђено је да уколико акционарско друштво има три или више извршних директора, они чине извршни одбор. Јавно акционарско друштво има најмање три извршна директора. Надзорни одбор може именовати једног од извршних директора овлашћених за заступање друштва за генералног директора. Надзорни одбор има најмање три члана што се одређује статутом и увек је непаран. Чланови надзорног одбора не могу имати заменике. Чланове надзорног одбора именује скупштина. Јавно акционарско друштво има најмање једног члана надзорног одбора који је независан од друштва (независни члан надзорног одбора).

¹⁸ Члан 261. Закона о привредним друштвима из 2011. године.

¹⁹ Члан 382. Закона о привредним друштвима из 2011. године.

²⁰ Чланом 392 Закона о привредним друштвима из 2011. године утврђено је ко се сматра независним директором.

Годишњи извештај о пословању јавног акционарског друштва мора да садржи изјаву о примени Кодекса корпоративног управљања, кога је донела Привредна комора Србије.²¹ Сматрамо да је законодавац требао да обавезе и на давање изјаве о прихватању и примени Кодекса о пословној етици, кога је, такође, донела Привредна комора Србије.

2.7. У ДЕЛУ ПРОМЕНА ПРАВНЕ ФОРМЕ И СТАТУСНИХ ПРОМЕНА

У овом делу Закона нема суштинских промена у односу на решења из претходног закона. Измене и допуне су више терминолошке природе а не суштинске. Нека решења су поједностављена, што ће олакшати њихову примену у пракси. **У области статусних промена, поред прецизнијег регулисања већ постојећих уведена је нова статусна подела „издвајање“.**

2.8. У ДЕЛУ ПОСЛОВНИХ УДРУЖЕЊА

Поново се омогућује оснивање пословних удружење од стране два или више привредних друштава или предузетника, ради постизања заједничких интереса. Ово је решење које је било предвиђено у Закону предузећима из 1996. године. Пословно удружење не може обављати делатност ради стицања добити, већ само ради постизања заједничких интереса својих чланова. На пословно удружење примењују се одредбе са којима се регулише друштво са ограниченом одговорношћу, уколико законом није другачије регулисано.²²

2.9. У ДЕЛУ КАЗНЕНИХ ОДРЕДБИ

У Закону је предвиђено више дела која представљају **прекршаје** или **привредне преступе**.

Међутим, оно што је битно јесте да је предвиђено и више **кривичних дела**, као што су: Давање изјаве неистинитог садржаја; Закључење правног посла или предузимање радње у случају постојања личног интереса; Повреда дужности

²¹ Кодекс је објављен је у „Службеном гласнику Републике Србије“, бр. 1/2006.

²² Чланови од 572. до 574. Закона о привредним друштвима из 2011. године

избегавања сукоба интереса; Повреда дужности заступника да поступа у складу са ограничењима овлашћења за заступање.

За извршење наведених кривичних дела предвиђене су високе затворске казне, као и забрана обављања занимања, односно позива, што је добро са аспекта јачања пословне дисциплине. Оно што није добро, то је утврђивање кривичних дела у Закону о привредним друштвима, уместо у Кривичном закону.

РЕЗИМЕ

Нови Закон о привредним друштвима, који је донет у првој половини прошле године, представља наставак усаглашавања привредног законодавства са прописима Европске уније, пре свега са њеним директивама, као и са најновијим решењима која постоје у упоредном праву земаља развијене тржишне привреде. Закон представља и усаглашавање са другим прописима који су донети у Републици Србији, као што је Закон о тржишту капитала и др. Такође, било је неопходно отклонити неке недостатке које је садржао Закон о привредним друштвима из 2004. године, што није спорно.

Спорно је то, у којој форми је требало извршити ово усаглашавање. Постоји став да је то требало урадити у форми измена и допуна закона а не доношењем новог закона. Придружујемо се ставу да би измене и допуне закона биле сасвим адекватан начин за сва потребна усаглашавања и тако би се у први план истакло све оно што је ново у односу на досадашња решења и избегле нове грешке и непрецизности, које постоје у новом Закону о привредним друштвима, у неким дефиницијама, формулацијама решења итд.

Сталне промене закона и нова решења нису добре пошто изазивају проблеме у практичној примени. Посебан проблем у пракси ће изазвати заступање привредних друштава, као и управљање привредним друштвима од стране новоконципираних органа привредних друштава. Не стоји чињеница да ће се смањити број чланова у управљачким структурама зато што су укинута управни одбори, те да ће се због тога смањити и трошкови на име њихових примања. Наиме, нема управних одбора у друштвима капитала (кд и ад) али има надзорних одбора и има више директора (чији број није ограничен).

Нови Закон садржи око 150 чланова више него претходни Закон о привредним друштвима из 2004. године и има велики број непотребних одредби које се односе на процедурална питања која се регулишу пословником о раду

органа друштва, док је један број одредаба инструктивне природе, с обзиром да нису предвиђене санкције за њихово непоштовање.

Пошто у Закону о привредним друштвима из 2011. године има низ нових решења која треба применити у пракси, неопходно је да привредни субјекти предузму већи број активности у циљу усаглашавања своје организације и пословања са Законом, међу којима су најзначајније:

1. Чланови привредног друштва могу да закључе уговор са једним или са више чланова истог друштва којим се регулишу њихови међусобни односи у вези са друштвом.

2. Ортакче радње треба да се трансформишу до 1. марта 2013. године у форму привредног друштва (од, кд, доо, ад) у противном ће по аутоматизму, од стране Агенције за привредне регистре, бити преведене у ортакчко друштво,

3. До 1. фебруара 2012. године постојећа друштва са ограниченом одговорношћу и акционарска друштва требала су да ускладе са законом свој основни капитал и определе се за начин управљања и ускладе своје органе и њихове надлежности,

4. Акционарска друштва усвоје статуте са свим елементима које прописује Закон,

Miroslav Milosavljević, PhD

**CRITICAL REVIEW OF LAW ON COMPANIES OF THE REPUBLIC OF
SERBIA FROM 2011.**

SUMMARY

In the middle of this year adopted a new Law on Companies of the Republic of Serbia, as an important legal document for the business economy. Law is a continuation of harmonizing our legislation with the European Union and modern solutions from comparative law, as well as other laws that were enacted in the Republic of Serbia. The paper analyzes the most important new legislation and institutes, and points out their strengths and weaknesses, and its application to everyday business practices. It is also emphasized and the obligations of business entities resulting from the Act, and the consequences that follow if these obligations are not met.

KEY WORDS: law, business organizations, management, networking